

§ 2 Anförande av ärkebiskopen

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Ers kungliga höghet, herr talman, herr landshövding, herr statsråd, magnifice rektor, honour guests from far and near, alla särskilt inbjudna, systrar och bröder, kyrkomötesombud och biskopar och alla ni andra! Må vi hålla vårt kyrkomöte med öppna sinnen, öppna för vad Gud vill säga oss genom ord och sakrament, tradition, samtid och tolkning och genom varandra. Svenska kyrkan är ingen statskyrka, det är slut med det, och ändå denna kraftfulla närvaro av det offentliga Sveriges högsta företrädare. De är här för att de själva har valt det. Ni är inte här för att ni måste, och jag tror att ni har valt rätt. Svenska kyrkans kyrkomöte går inte i ledband, våra kyrkomötesombud och biskopar väljer själva inom samvetets gränser, ansvariga inför Gud och människor, men detta är Sveriges utan jämförelse största medlemsorganisation. Ni är här och bekräftar dess kraft och ansvar. Svenska kyrkan kan och ska påverka samhället - och den gör det. När Svenska kyrkan sköter sitt uppdrag frigörs människor till övertygelser, frimodighet, tillit och förtröstan. Sådant behöver vårt samhälle och sådant bygger ett gott samhälle. Svenska kyrkan är en viktig samhällsbyggande kraft. I den långsamma framväxten av mänskliga rättigheter, och däribland förstås religionsfrihet, har traditionen från profeterna, apostlarna och Jesus själv förstås varit mycket betydelsefull. Kampen om religionsfrihet fördes och förs också mot kyrkoorganisationer själva. Men budskapet i sig som kyrkan fått att förvalta sprängde och spränger styrande traditioner, auktoritära kyrkoorganisationer, det bestående som förr med profeterna när de haft kraft. Den kristna tron blev från apostlarnas tid internationell. Den kunde inte stanna i ett folk - vad det nu är, i en nation - vad det nu är, i ett språkområde. Det gick fort. Det första krismötet om hur mycket man egentligen fick anpassa sig till olika omgivningar och traditioner hölls redan år 50, apostlamötet i Jerusalem som Apostlagärningarna beskriver i kap. 15, mindre än 20 år efter Jesu död och uppståndelse. Sedan har kristen tro förvisso ofta kidnappats av makt och nationella intressen. Vi tänker förstås på kejsar Konstantin och framåt. Gud har alltid varit på våra soldaters sida, har många påstått, oavsett vilka "vi" har varit. Genom sin internationalism och sin inriktning på nåd i stället för förtjänst, inte minst illustrerat av 1700- och 1800-talens dynamiska missionsrörelser, har den kristna kyrkan i alla fall gjort det moraliskt omöjligt att hävda att några människor står närmare Gud än andra eller är förtjänta av bättre livsvillkor än andra. Det är ett hårt tal också emot oss, men sanningen är alltid bäst i längden.

Svenska kyrkan och Svenska kyrkans företrädare, som vi är, har skäl att stå upp för sitt ärende. Det vi har fått del av tror vi är bra för människor, bra för livet, bra för gemenskapen och individen. Vi för vår del kan inte låta bli att tala om vad vi har sett och hört, som många av oss sjungit. När människor ska ta ansvar, inte minst för gudomliga saker, blir det visserligen också ibland fel. Det visar kyrkohistorien. Men stolthet över det som är större än vi, tacksamhet över det som är större än vi, är avgörande framöver. Skälen för tacksamhet och stolthet finns. Den kristna tron uttryckt i enskilda människors yttre och inre liv gör skillnad i livet, inför döden, det vill vi att fler ska få erfara. Det gör vi människor genom andras direkta tilltal och medlevande. Det gör andra människor genom att kristna människor tar det stora vi fått - och får - på allvar. För att det direkta personliga tilltalet och medlevandet ska kunna äga rum måste traditionen levas i. Hur ska vi kunna tolka berättelserna om inte berättelserna berättas och gestaltas i kyrkan, om inte ordet, bönen och sakramenten tar plats och gestalt bland oss människor? Det blir ingen relevans utan identitet. Men glöm inte att det inte heller

för en kristen kyrka, med tanke på vad Jesus gjorde och sa, blir någon identitet utan relevans. Det är en kristen tanke att människor ska få möjlighet att så långt det går själva finna och välja tro. Det är också en god sida hos sekulariseringen. Vår etiska norm utgår inte från att samla poäng inför Gud utan att svara på min medmänniskas behov. Det är en sorts sekularisering av etiken som för mycket gott med sig. Men religion är inte en privatsak. Religion genomsyrar människors handlingar, medvetet och omedvetet. Religion bygger samhällen och samveten. Det märktes inte lika mycket när kyrkan släppte sitt grepp över samhällslivet och Sverige fortfarande var ganska enhetligt. Religionen stack ju liksom inte ut. När religionen nu kommer i olika former syns den tydligare. Då kan man välja att antingen förvisa den från det offentliga eller rusta människor för att hantera den och begripa den, inte bli rädd för den. Vårt val är självklart; människor ska rustas för att kunna möta religion och religiösa företrädare. Det är samhällets skyldighet bland annat genom en fungerande religionsundervisning men också vår skyldighet genom lärande i vår kyrka. Religiösa företrädare får naturligtvis inte heller tvinga eller hota. Vi, ansvariga för det utan jämförelse största trossamfundet, ska fortsätta att bedriva självkritisk granskning och vi ska fortsätta att ta kritik på allvar. Sanningen ska göra er fria. Ni känner igen bibelordet. Det är ett ord som för mig handlar om att bejaka kritik och ifrågasättanden, naturvetenskap och annan vetenskap. Ju djupare vi gräver, desto närmare kan vi komma Gud. Sanningen är aldrig farlig.

Vi vet alla att villkoren för Svenska kyrkan förändras. Deltagare till konfirmandundervisning går upp, fler söker stöd av Svenska kyrkan i livskriser, delar av arbetet bland barn växer, arbetet bland vuxna sökare tar fart. Det är inte lika farligt att tala om tro och sökande längre. Många vill bli präster och kyrkomusiker. Ja, jag förstår att det inte var detta ni väntade er att höra, men det är sant, alltihop. Det finns allt det andra också, allt det som tenderar att marginalisera oss och att få oss själva att dra oss undan, göra oss till specialförening för specialintresserade men med särskilda bekymmer för fastighetsförvaltning. Men vi för vår del kan inte låta bli att tala om vad vi har sett och hört. Vi är en kyrka med socialt ansvar. En kyrka med tydlig bekännelse till Gud, Fadern, Sonen och den heliga Anden, men med mycket öppna gränser och med ett fullständigt grundläggande missionsuppdrag. På försommaren läste vi om att det i just den kyrkan har börjat bli vanligare med avgifter för deltagande i barngrupper och ungdomsarbete och körer. Är det en liten sak? Eller är det en stor förskjutning som är på gång? Om det är en stor förskjutning finns det anledning till oro. Med avgifter blir kanske de som är med mer motiverade. Men de som inte är med, de som inte har råd, de som ligger sämst till, varför kommer inte de? Inte ens skolan får ta betalt för utflykter, ska då kyrkan? För mig är inte saken så viktig som tendensen. Som Fadern har sänt mig så sänder jag er, sa Jesus till lärjungarna. De sändes, de kallades till alla liksom vi.

Nästa höst bjuder jag in till ett stort möte, Barn och unga. Ärkebiskopens möte 2012. Precis som det förra mötet, om klimat och miljö, handlar det här om hållbarhet, delande och ansvarstagande. Varje ny generation har rätt att kräva att få del av det som vi verkligen värderar. Då måste vi våga mötas, samtala, berätta, dela. Vi för vår del kan inte låta bli att tala om vad vi har sett och hört. Må Guds ande få komma till oss också under årets kyrkomöte.